

Aðalatriðið var tónlistin sjálf

Öld er frá fæðingu Björns Ólafssonar, fiðluleikara og konsertmeistara. Hlíf Sigurjónsdóttir, sem var einn nemenda hans og varð fyrir miklum áhrifum frá honum, minnst Björns á tónleikum á sunnudagskvöld og vinnur að útvarpsþáttum um hann.

Einar Falur Ingólfsson efi@mbl.is

Hlíf Sigurjónsdóttir fiðluleikari og Hreinn Valdimarsson tæknimaður með eina af lakkplötunum með leik Björns Ólafssonar og félagamenn sem varðveittar eru hjá Ríkisútvarpinu.

Morgunblaðið/Árni Sæberg

Björn leit svo á að það væri hlutverk hans að miðla tónlistinni og gefa þjóðinni, og um leið að bæta mannlífið hér,“ segir Hlíf Sigurjónsdóttir fiðluleikari um Björn Ólafsson, fiðluleikara og konsertmeistara. Björn var kennari Hlífar og hafði mikil áhrif á stefnu hennar í lífinu en nú á sunnudag, 26. febrúar, er öld liðin frá fæðingu þessa ástsæla listamanns.

Í vetur flytur Hlíf allar sönóttur og partítur fyrir einleiksfiðlu eftir J.S. Bach á þrennum tónleikum í Háteigskirkju og í Vorfrúarkirkju í Svendborg á Fjóni, og á öðrum tónleikum í Reykjavík, nú á sunnudagskvöld kl. 20, minnst hún aldarafræmli kennara síns. Undanfarið hefur Hlíf einnig undirbúið þætti fyrir Rás 1 Ríkisútvarpsins, um Björn og meðleikara hans, og þeir fyrstu verða sendir út um páskana.

„Ég hefði eflaust ekki helgað líf mitt tónlistinni, hefði Björn Ólafsson ekki verið kennari minn og fyrirmynd,“ segir Hlíf. „Ég var tólf ára gömul þegar ég fór fyrst í tíma til hans og hann var kennari minn í níu ár. Ég var í síðasta hópnunum sem hann útskrifaði 1974. Hann veiktist stuttu seinna.“

Björn var merkur frumkvöðull í tónlistarlífi þjóðarinnar um og eftir miðja síðustu öld og má segja að hann hafi ásamt félögum sínum leitt ákveðna tónlistarbyltingu hér, fyrir tilstuðlan Ríkisútvarpsins. En hvernig maður var hann?

„Hann var ljúflingur,“ segir Hlíf. „Ég heyrði hann aldrei skipta skapi, hann var maður lausna, án þess að gefa eftir það sem honum fannst vera aðalatriðið en það var alltaf málstaðurinn – tónlistin sjálf. Maður fékk aldrei að spila ekki vel!“ segir hún og hlær. „Hann smitaði svo frá sér. Við nemendurnir spiluðum öll miklu betur en við í raun höfðum tækni til. Hann kveikti andann.“

Hlíf segir að nú undanfarið, meðan hún hefur unnið að gerð útvarpsþátta um Björn, hafi hún velt því fyrir sér hvað hann hafi gefið henni og hvernig. „Ég held að af öllum þeim góðu fiðluleikurum sem ég hitti og var í tímum hjá, þá hafi hann verið rausnarlegastur á jákvæðan hátt, hann hvatti alltaf og studdi, reif aldrei niður. Og hann var minnsta „egóið“. Og ég held líka að þess vegna, í og með, hafi hann misst orkuna allt of fljótt en starfsævi hans varð ekki nema 36 ár.

Þegar ég horfi yfir þessa sögu þá er ég viss um að hefði útvarpið ekki komið til og skapað Birni öll þessi tækifæri til að spila og hljóðrita, þá hefði hann aftur flutt úr landi.“

Undanfarna mánuði hefur Hlíf sökk sér niður í sögu Björns og upptökur með leik hans sem til eru hjá Ríkisútvarpinu, margar á viðkvæmum og illa skráðum lakkplötum sem hún hlýðir á með Hreini Valdimarssyni tæknimanni í sérstökum tækjum.

Gimsteinar hjá Útvarpinu

„Það er gríðarlega mikið til hjá útvarpinu með leik Björns. Sumt af því er skemmt. En gimsteinar klassískrar hljóðfærameningar þjóðarinnar eru geymdir í safni útvarpsins og þjóðin þarf að spýta í lófana og gera þessum fjársjóðum sómasamlega skil með því að koma upptökunum í varanlegt og aðgengilegt horf,“ segir Hlíf.

„Margar upptakanna eru ekki einu sinni dagsettar og það þarf að giska á efni og dagsetningar út frá „log-bókum“, til að öðlast yfirsýn yfir það hvenær þær voru hljóðritaðar.“

Björn lék iðulega fyrir landsmenn

með Árna Kristjánssyni píanóleikara. Er mikið til af samleik þeirra?

„Nei, það er ekki mikið til með þeim tveimur, sem mér þykir miður því ég veit hvað þeir spiluðu mikið saman. Þeir komu fram á háskóla-tónleikaröðum og ferðuðust um allt land og þar sem þeir komu kviknuðu eldar af áhuga og stofnaðir voru tónlistarskólar og tónlistarfélag. En upp úr stendur að bak við þá stöð þessi merka stofnun, Ríkisútvarpið.“

Hlíf rifjar upp að þegar Björn hafði lokið námi sínu í Vínarborg vorið 1939, þá hafði hann þegið boð um stöðu í fyrstu fiðlu í Vínarfilharmóníunni. Hann hélt heim í stutt sumarleyfi en komst ekki aftur út því heimsstyrjöldin síðari braust út. „Hann fór þá strax að kenna hér og varð mjög virkur í tónlistarlífinu. Árið 1930 var útvarpið stofnað, einnig Tónlistarskólinn í Reykjavík og Tónlistarfélagið ári síðar; þetta voru bakhjarlar þess að hér þroskaðist klassísk tónlistarmening.“

Sparaði sig aldrei

Hlíf segir að Ríkisútvarpið hafi séð um uppeldishlutverkið, að mennta þjóðina svo hún lærði að meta þessa

